

Χειμώνας

Σημασία

Ο χειμώνας είναι μία από τις 4 εποχές της εύκρατης ζώνης και είναι η ψυχρότερη εποχή του έτους. Αστρονομικά, ξεκινά με το χειμερινό ηλιοστάσιο στις 21 Δεκεμβρίου στο Βόρειο Ημισφαίριο και στις 21 Ιουνίου στο Νότιο Ημισφαίριο). Τελειώνει κατά την εαρινή ισημερία στις 21 Μαρτίου στο Βόρειο ημισφαίριο και στις 21 Σεπτεμβρίου στο Νότιο. Στην μετεωρολογία μετρούνται συμβατικά οι μήνες Δεκέμβριος, Ιανουάριος, Φεβρουάριος για το Βόρειο Ημισφαίριο και Ιούνιος, Ιούλιος και Αύγουστος για το Νότιο.

Ετυμολογία

Από το αρχαίο χειμών. Η ρίζα απο σανσκριτικό ΧΙΜΑΧ (himah)

Μεταφορές και παρομοιώσεις

Αν και στο τρέχον έτος ο Αστρονομικός χειμώνας έχει μόνο δέκα μέρες, εν τούτοις στις παρομοιώσεις συμβολίζει το τέλος και τα γεράματα. Ας μην ξεχνάμε ότι ο χειμώνας είναι η άσπρη εποχή λόγω του χιονιού. Τα γεράματα είναι αυτά που φέρνουν τα χιονιά στα μαλιά. Φέρνουν άσπρα μαλλιά στην κεφαλή και κακά μαντάτα αλλού.

Παροιμίες

- Ο θεός κατά το βουνό ρίχνει και το χιόνι
- Χιόνια πέφτουν το Γενάρη , χαρές θα 'ν τον Αλωνάρη (Ιούλιο)241.1562
- Από Μάρτη καλοκαίρι κι από Αύγουστο χειμώνα
- Γαμπρός αλωναριάτικος κακό χειμώνα βγάνει241. 498
- Οποιος τον Αύγουστο γαμεί κακο χειμώνα βγάνει 241.1668
- Οποιος μοχθάει το χειμώνα χαιρεται τον αλωνάρη241.1373
- Χειμώνας αβρεχτος , καλοκαίρι άκαρπο.241.1557
- Θρέψε λύκο το χειμώνα να σε φάει το καλοκαίρι241. 660

Παράγωγα

Στα Λατινικά Hiems = χειμώνας

hibernus , a, um, adj. root Sanscr. himas, Gr. χιών, χιόνι,

for hiemernus (hīm-), cf. χειμερινός,

Τίτος Λίβιος . 9, 28, 2: “hiberna aedificavit,” Εκτισε χειμερινά [κάστρα]. 9η Δεκάδα . 23, 48, 2; 7, 38, 4.—

Χειμωνικό

Καρπούζι. ο υδροπέπων

Χείμαρρος

Συντετμημένος τύπος του χείμα+ρούς,<ρέω (πρβλ. κατάρρους)

Χίμαρος

Τράγος ή αίγα γεννημένη τον προηγούμενο χειμώνα. Από την σανσκριτική ρίζα ΧΙ

Χίμαιρα

Για το μυθικό τέρας, τη χίμαιρα βλ. λέξη στα «υβρίδια» της συλλογής μου "Βρε ζών!".

[Κλικ εδώ](#)

Χειμέριος

Χειμωνιάτικος. Γνωστό το "χειμέρειο κύμα επειδή χρησιμεύει για την οριοθέτηση του αιγιαλού: Ο αιγιαλός είναι το μέρος της παραλίας έως εκεί που φθάνει το χειμέριο κύμα.

Ο αιγιαλός είναι εκτός εμπορίου ανέκαθεν¹. (Ανήκει στα **res extra commercium**, του Ρωμαϊκού Δικαίου)

Χειμερινά ανάκτορα

Η Οκτωβριανή Επανάσταση μπορούμε να πούμε ότι ήταν η δεύτερη φάση της Ρωσικής Επανάστασης, μετά την επανάσταση του Φεβρουαρίου, που γκρέμισε την προσωρινή κυβέρνηση και έδωσε την εξουσία στα Σοβιέτ (εργατικά συμβούλια). Η ανατροπή της προσωρινής κυβέρνησης ξεκίνησε τυπικά την 25η Οκτωβρίου του 1917 με την κατάληψη των **χειμερινών**

ανακτόρων, με τις εργατικές πολιτοφυλακές και τους φαντάρους να εξορμούν από τις γειτονιές στο κέντρο της Πετρούπολης καταλαμβάνοντας κομβικά σημεία.

Χειμωνιάτικα

Επίρρημα που σημαίνει «στην διάρκεια του χειμώνα».

Φράση: "Τώρα χειμωνιάτικα τους ήρθε να κάνουν οι βενζινοπώλες απεργία. Που θέλει να πάρει ο κοσμάκης πετρέλαιο!"

Αυτοί που το λένε αυτό δεν ξέρουν ότι οι Έλληνες έχουν τεράστια αποθέματα κοινωνικής αναισθησίας. Οι απεργίες γίνονται πάντα όταν μπορούν να προκαλέσουν το μεγαλύτερο κακό σε κοινωνικές τάξεις που δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τα αιτήματα. π.χ . Οι ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας τα Χριστούγεννα, οι ναυτεργάτες τον Αύγουστο κλπ κλπ.

Χειμωνιάτικα (τα)

Επίθετο αυτό που ανήκει στον χειμώνα [ρούχα]

Φράση: «Γυναίκα έπιασε το κρύο! Πρέπει να βγάλεις τα χειμωνιάτικα [ρούχα από την ναφθαλίνη]».

Χειμαδιά

(χειμαδιό) από το αρχαίο χείμα γεν. χείματος . Εκεί που διαχειμάζουν τα πολιμια. (πβλ. Παραθερίζω).

¹ Εξαιρείται ο πατήρ Εφραίμ της Μονής Βατοπεδίου που πωλεί όχι μόνον τον αιγιαλό αλλά και το Αιγαίο ολόκληρο αν βρεθεί αγοραστής.

Χειμερινές βοσκές hiberni saltus κατά τον Αρμενόπουλο.^{499.423}

Από τη σανσκριτική ρίζα ΧΙΜ από όπου και το hima-laya = κατοικία του χιονιού

Χείμεθλον

Ελκος των δακτύλων, κοινώς **χιονίστρα**.¹⁴⁸

Χιώνι

Από το αρχαίο ουσιαστικό Χιών

Απο το Χιών (ριζα της γενικής: χιώνος) παράγονται τα: χιονοδρομίες, χιονοδρομικός, χιονοσκεπής, χιονίζει .

Το χιόνι στα λατινικά λέγεται **nix** απο το ελληνικό νιφάς -άδος') Η νιφάδα του χιονιού, το σήμα κατατεθέν του χειμώνα , χρησιμοποιήθηκε ήδη από την εποχή του Ομήρου για παρομοιώσεις (βλ. Ιλιάδα 12. 274 "ώς τε νιφάδες χιώνος πίπτωσι θαμειαί ἤματι χειμερίω" : "σαν τις νιφάδες του χιονιού που πέφτουν χάμω μια μέρα του χειμώνα [έτσι έπεφταν οι πέτρες στη μάχη]", "ἔπεα νιφάδεσσιν ἔοικότα χειμερήσιον" Ιλιάδα . 3.222, "οι λόγοι του [Οδυσσέα] έβγαιναν πυκνοί σαν χιόνια του χειμώνα"

Το χιονι και στην νεοελληνική γραμματεία χρησιμεύει, ανταγωνιστικά με το περιστέρι, για **παρομοιώσεις** της λευκότητας: «άσπρο σαν χιόνι». «Μακριά τά γένεια του [Αλή-πασά] άσπρα σαν χιόνι» Αρ. Βαλαωρίτης – Η φυγή. Σε **φράσεις** όπως «Σαν τα χιόνια» προσώνηση σε επισκεπτη που εμφάζιζεται μετα απο μακροχρονη απουσία και σε παροιμίες «Συνηθισμένα τα βουνά απ' τα χιόνια». Συμμετέχει σε πολλά **σύνθετα** όπως χιονάνθρωπος, χιονόμπαλα, εκχιονιστικό [μηχάνημα] . **Παράγωγά** του είναι ο χιονιάς

Χειμάζομαι

Ρήμα της αρχαίας. Αρχικά είχε την σημασία περνώ το χειμωνα. Μετά κατάντησε να σημαίνει βασανίζομαι, ταλαιπωρούμαι . Η σκηνή από την χειμωνιάτικη καταιγίδα: "τόδ' αἶμα χειμάζει πόλιν"

Σοφοκλής - Οιδίπους Τύρανος 101

Δείτε τη χρήση τη λέξης "χειμαζόμενη" σε σατυρικό forum. (Στον τύπο η λέξη απαντάται συχνά για σεισμοπαθείς, πλημμυροπαθείς, περιοχές η ομάδες πληθυσμού). Εδώ όμως σαρκάζεται το Κράτος

Η κυβέρνηση σε μια ακόμη προσπάθεια να καταπολεμήσει την ύφεση αποφάσισε να βοηθήσει την **χειμαζόμενη** τάξη των απαγωγέων δίνοντάς τους την δυνατότητα να βλέπουν στο Internet τις φορολογικές δηλώσεις των πολιτών και να επιλέγουν έτσι σωστά το επόμενο θύμα τους. Η κυβέρνηση μπορεί επίσης να θεσμοθετήσει, για ακόμα μεγαλύτερη διευκόλυνση των απαγωγέων, την υποχρεωτική ανάρτηση από το λαιμό των φορολογούμενων κουδούνας μεγέθους ανάλογου του ύψους της φορολογικής τους δήλωσης. Έτσι θα βοηθηθούν και όσοι απαγωγείς υστερούν σε τεχνολογικές γνώσεις ώστε να μην αντιμετωπίζουν αθέμιτο ανταγωνισμό από τους συναδέλφους τους που θα εκμεταλλεύονται στο έπακρον τις νέες μηχανογραφικές δυνατότητες που τους προσφέρει η κυβέρνηση.

Χειμωνιά

Ουσιαστικό. Περίοδος του χειμώνα πρβλ. [βαρυχειμωνιά](#)

Θεατρο Λογοτεχνία

Χειμωνιάτικο παραμύθι

Γουίλιαμ Σέξπηρ

A Winter's Tale. W. G. Clark, W. Aldis Wright. (English)

κλικ για video

Τραγούδια

Ήρθε ο χειμώνας

Στίχοι: Κώστας Κοφινιώτης

Ήρθε ο χειμώνας κι ο κοσμάκης τα 'χει χάσει
και παλτουδιά καινούργια τρέχει ν' αγοράσει
μα το δικό μου κι αν επάλιωσε παλτό
φράγκο δε δίνω κι ούτε νοιάζομαι γι' αυτό
Κι αν ο καθένας τουρτουρίζει από το κρύο
θα την περνώ στην αγκαλιά σου μεγαλείο
κι όταν το τζάκι μένει σπίτι μας σβηστό
θα με θερμαίνει το φιλί σου το ζεστό

Ετίναξε την ανθισμένη αμυγδαλιά

Γεώργιος Δροσίνης (1859 - 1951)

Τρελή, σαν θες να φέρεις στα μαλλιά σου τη χιονιά
τι τόσο βιάζεσαι;
Μονάχη της θε να 'ρθει η βαρυχειμωνιά,
δεν το στοχάζεσαι;

Ομόηχα

Χύμα

ομόηχο με το αρχαίο χείμα> χειμαδιό. Από το Ελληνιστικό ρήμα χύνω <αρχ. χέω

Χύμα είναι οτιδήποτε χύνεται. Μετά τους ελληνιστικούς χρόνους κατάντησε να σημαίνει το αγαθό που πωλείται σε αόριστη ποσότητα. Κυρίως με το ζύγι, για στερεά η με μεζούρες, για τα υγρά. Πχ. Κρασί χύμα, Φασόλια χύμα.

Είναι όμως και τρόπος της ψαλτικής :

χύμα=γοργόν . Άλλοι τρόποι είναι το **αργόν** το εμμελώς.

Κλικ στο εικονίδιο για άκουσμα αποσπάσματος χύμα (δείγμα)

http://www.stougiannidis.gr/hypoglossal/42_xyma.mp3

Η φράση "του τα είπε χύμα" σημαίνει χωρίς να σταματήσει, χειμαρρωδώς και χωρίς υπεκφυγές.

Σύγκρινε την και με άλλες ανάλογες φράσεις εκκλησιαστικής προέλευσης : "του τα έψαλε" , τον πέρασε "γενεές δεκατέσσερις", άκουσε τον "αναβαλλόμενο" , του "τά 'σύρε" (τα έσυρε, με παρατεινόμενη φωνή ,του τα έψαλλε αργώς δηλαδή επισήμως, σοβαρά , όπως στο "αργόν" ψάλσιμο)

Η φράση "έχουμε και από το χύμα και από το τσουβαλάτο" σημαίνει ότι έχουμε και κακής και καλής ποιότητας εμπόρευμα. Λέγεται συνήθως μεταφορικά για κατηγορίες ανθρώπων ανάλογα με το κάθε καρυδιάς καρύδι, ή το "η σάρα η μάρα και το κακό συναπάντημα"

Είναι "χύμα" κάποιος όταν είναι μεθυσμένος η υπό επήρεια ναρκωτικών. Συνώνυμα: Είναι στουπί, σκνίπα, τάπα, πίτα, χωνί, σουρα, συρωμένος.

Στο δυτικοκρητικό ιδίωμα (περιοχής Ρεθύμνου) **χύμα** σημαίνει κατήφορος κατηφοριά. Φράση: «Ρίζωμα και χύμα με κουράζουμε το ίδιο». ^{156.571}

Ομόρριζα απο το χέω είναι το χάος, ο χυμός, το επίρρημα χύδην² > χυδαίος, χυδαιότης, το αντιδάνει απο το χυμός το χιούμορ < Λατ. Humor - humoris.

² α) χύδην φορτίο: ορος της ναυπηγικής και της ναυτιλίας για πλοια που μεταφέρουν φορτίο χύμα όπως σιτηρα τσιμεντο κλ και β) ο χύδην ολχος (ο ανώνυμος λαός, ο sine nomine vulgus των Ρωμαίων).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

148 Λεξικό Σουΐδα

156 ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΞΑΝΘΙΝΑΚΗΣ - ΛΕΞΙΚΟ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΚΡΗΤΙΚΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ – 2001

216 Ευάγγελος Παπαζαχαρίου - Λεξικό της Πιάτσας - Αργκό – ΚΑΚΤΟΣ

261 Ι. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ - ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ - ΦΟΙΝΙΞ – 1972

300 Δ. Δημητράκος -Μέγα Λεξικόν ολης της Ελληνικής γλώσσης –ΔΟΜΗ

499 Κ. Αρμενόπουλος – Πρόχειρον των Νομων ήτοι Εξάβιβλος